

Memo Raad

Aan: Raad
Van: College van B&W
Cc:

Datum: 30-4-2020
Onderwerp: Opvattingen van college inzake 'Net op zee ten Noorden van de Waddeneilanden'
Zaaknummer: Z.HHL.022521

Aanleiding

U ontvangt deze memo omdat de minister van Economische Zaken (EZK) in oktober van dit jaar een voorkeursalternatief (VKA) wil selecteren uit de onderzochte tracés voor een ondergrondse hoogspanningsverbinding op 220kV wisselstroom tussen een nog te bouwen windpark op zee (naast het bestaande Geminipark) en een hoogspanningsstation in Noord-Nederland. Netbeheerder TenneT is de initiatiefnemer van deze hoogspanningsverbinding.

Het Rijk heeft ons College onlangs de 90% versie van de Integrale Effecten Analyse (IEA) toegezonden, die gebruikt kan worden ter onderbouwing van de keuze voor een VKA. Wij informeren u via deze memo over de zaken, die voor ons college van belang zijn bij de selectie van een VKA.

In het bestuurlijk overleg tussen de minister en de regio d.d. 9 januari jl. is afgesproken dat de regio¹ een gezamenlijk advies formuleert ten aanzien van de keuze voor het voorkeurstracé. Wij willen graag uw mening en aandachtspunten betrekken bij de totstandkoming van het advies.

Eerdere presentie aan de raad

Op 20 november 2019 heeft de raad van TenneT/EZK een presentatie gekregen over de aanlanding van de stroomkabel tussen het toekomstige windpark en de voor aansluiting in aanmerking komende hoogspanningsstations in Friesland (Burgum) en Groningen (Vierverlaten of Eemshaven). Naar ieder station worden 3 tracé alternatieven onderzocht, totaal dus 9.

Na bovengenoemd bestuurlijk overleg met de minister is door het Rijk budget beschikbaar gesteld voor het opstellen onder regionale regie van een regioadvies. Na een aanbesteding is bureau Berenschot geselecteerd om hierbij te ondersteunen. Volgens de huidige planning zal in de tweede helft van de maand juni een concept van het regioadvies aan uw raad worden voorgelegd.

Rol en bevoegdheden Raad in deze fase

Om tot een besluit over het VKA te komen werkt het Rijk in de geest van de nieuwe omgevingswet toe naar een keuze. Op dit moment bevindt het proces zich in een consulterende fase. In deze fase heeft de minister aan de 13 betrokken regionale

¹ De regio bestaat uit de volgende partijen: gemeenten Noardeast Fryslân, Dantumadiel, Tytsjerksteradiel, Achtkarspelen, Ameland, Schiermonnikoog, Het Hogeland, Westerkwartier en Groningen, wetterskip Fryslân, waterschap Noorderzijlvest en de provincies Fryslân en Groningen
Postbus 26 9980 AA Uithuizen 088 345 8888 gemeente@hethogeland.nl www.hethogeland.nl

overheden in Noord-Nederland gevraagd om met een gezamenlijk regioadvies te komen welke variant de voorkeur heeft. Het Rijk wil in oktober van dit jaar een keuze maken welke variant ontwikkeld gaat worden. Hierin weegt de minister het advies van de regio stevig mee.

De periode tot medio september wordt benut om met de 13 betrokken regionale overheden tot een definitief regioadvies te komen. Een concept van het advies leggen wij in de tweede helft van juni aan u voor. Daarover willen wij graag uw mening en aandachtspunten ontvangen. De inbreng van uw raad wordt gebruikt bij uitwerking van onze inbreng voor het definitieve regioadvies.

Pas later dit jaar als de hiertoe bevoegde minister van EZK een VKA selecteert, wordt de formele procedure opgestart in de vorm van een Rijksinpassingsplan. Omdat het proces zich op dit moment in een voorbereidende fase bevindt is het nog niet mogelijk om via een formele procedure naar het Rijk toe te reageren.

Vervolg

Het definitieve regioadvies dient uiterlijk 11 september 2020 kenbaar te worden gemaakt aan het Rijk. De regio is gezamenlijk verantwoordelijk voor het opstellen van dit advies en wordt hierin begeleid door een onafhankelijk procesbegeleider van bureau Berenschot. Wij stellen einde van de maand mei de inbreng vanuit ons college voor het regioadvies vast en sturen dit naar de onafhankelijk procesbegeleider. Deze stelt een concept regioadvies op dat gebaseerd is op de inbreng van alle regiopartijen.

Naar verwachting kunnen wij begin juni het concept regioadvies aan uw Raad toezenden. U kunt vervolgens uw mening en aandachtspunten over het regioadvies meegeven aan het college.

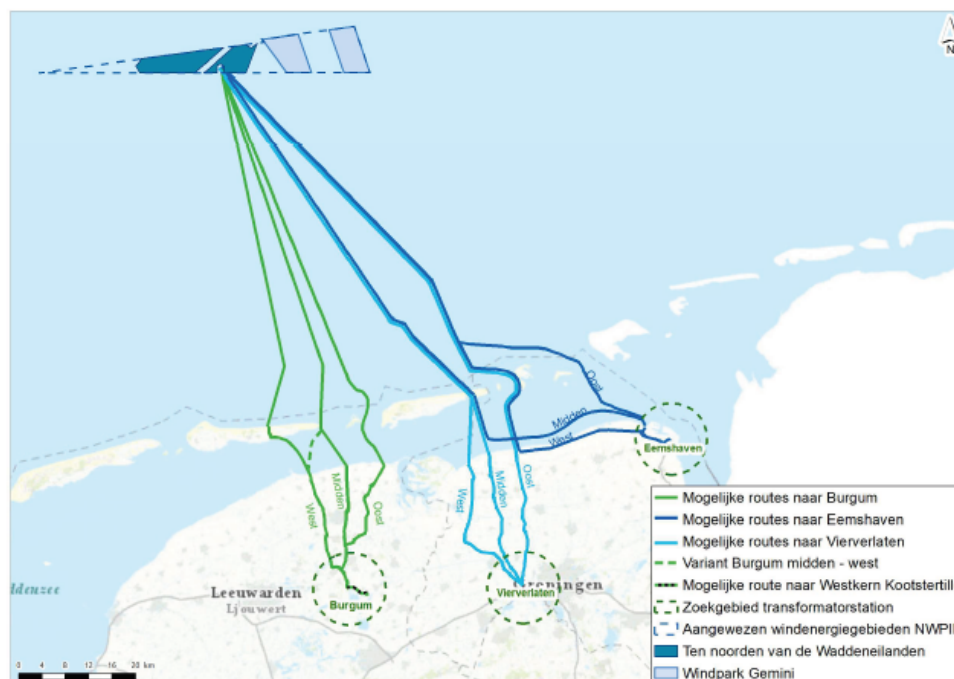
Uiteindelijk begin september kan het college naar verwachting het definitieve gezamenlijke regioadvies vaststellen dat naar de minister wordt verzonden. Het is dan uiteindelijk aan de minister van EZK om in overleg met de minister van BZK op basis van de informatie uit de IEA aangevuld met het regioadvies en de reactie van de omgeving om een VKA te selecteren. Zodra de minister van EZK de keuze voor een VKA heeft gemaakt start de milieu effect rapportage (MER) fase 2 waarin in meer detail op milieueffecten wordt onderzocht en een passende beoordeling wordt uitgevoerd.

Nadere toelichting

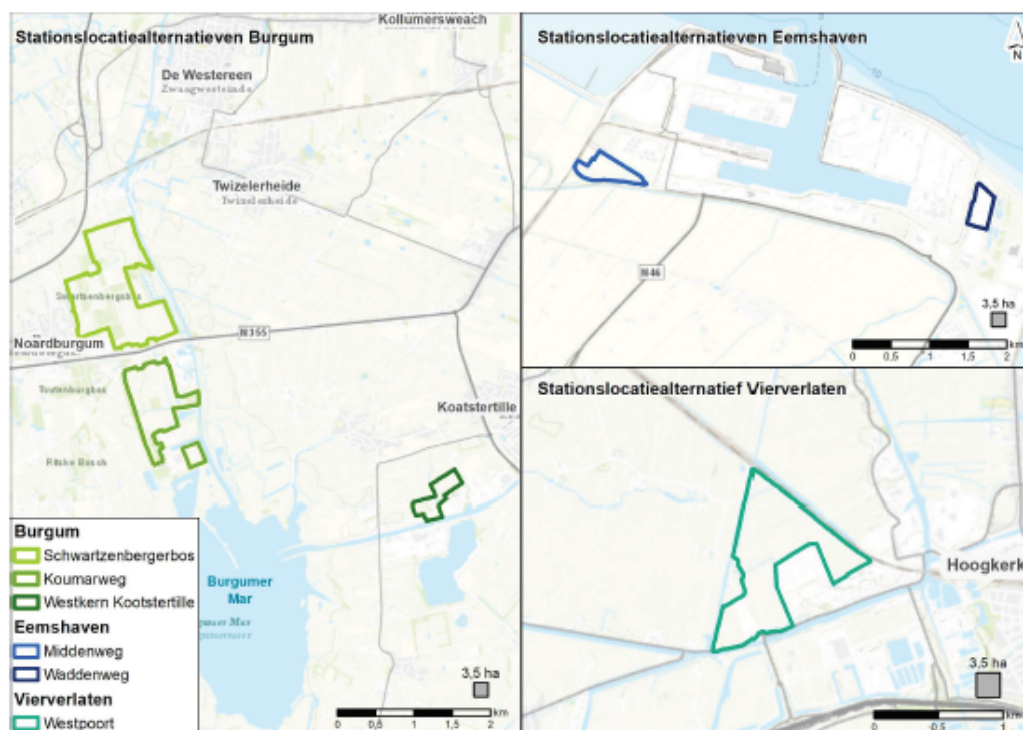
In deze paragraaf wordt de inbreng van de gemeente Het Hogeland, afgestemd met de andere direct betrokken Groninger besturen, voor het regioadvies nader toegelicht. Bij onze afweging worden relevante gemeentelijke/provinciale belangen meegewogen en een aantal overwegingen meegenomen, die bepalend zijn in de keuze voor een VKA. Dit lichten wij hieronder toe.

Gebruik IEA en impact op gemeente Het Hogeland en provincie Groningen

In de Integrale Effect analyse (IEA) wordt de beslisinformatie gepresenteerd, die mede bepalend is voor de keuze van een VKA. De onderscheidende effecten en belangen voor de verschillende tracés zijn beschouwd voor de aspecten milieu, omgeving, techniek, kosten en toekomstvastheid en kosten en dat dan per tracéalternatief en voor elk stationslocatiealternatief. Dit geeft een integrale beoordeling van de negen alternatieven. De onderzochte alternatieven zijn in onderstaande afbeeldingen weergegeven. Voor de tracés over het grondgebied van onze gemeente in de provincie Groningen geven wij in deze memo onze opvattingen over voor en nadelen mee en wat het VKA zou moeten worden.

Figuur 1 tracéalternatieven

Figuur 2 stationslocatiealternatieven

Voorkeur gemeente Het Hogeland: aanlanding in de Eemshaven

Wij beschouwen de Eemshaven op basis van de IEA en onze overwegingen als beste aanlandingslocatie voor de hoogspanningsverbinding. Het tracé Eemshaven oost sluit ook het beste aan bij provinciale belangen. Daarbij hebben we onder andere gekeken naar de ontwikkeling van (duurzame) werkgelegenheid in onze regio, de doorontwikkeling van wind op zee, het faciliteren van de provinciale waterstofagenda, de effecten op landbouw en het cultuurhistorisch landschap en de gevolgen voor natuurwaarden in het kwetsbare Waddengebied.

Wel geldt wat ons betreft als voorwaarde dat de aanlanding van deze voorgestelde 700 MW kabel in de Eemshaven geen belemmeringen mag opleveren voor toekomstige ontwikkelingen. Wij denken hierbij aan de aanlanding van grootschalige toekomstige windparken in Groningen. Het ontwikkelen van een corridor vanuit de Eemshaven waarmee onder andere windparken op de Noordzee nu en in de toekomst kunnen worden aangesloten zien wij hierbij als belangrijke kans. Met een corridor bedoelen wij dat er een combinatie traject kan worden gerealiseerd waar diverse (hoogspanning)kabels, gasleidingen en dataleidingen gezamenlijk in een tracé kunnen worden gelegd. Hieronder lichten wij onze afwegingen nader toe.

Afweging bij voorkeur gemeente Het Hogeland

Wij hebben vanuit onze gemeentelijke en ook vanuit de provinciale belangen en ambities gekeken naar de verschillende alternatieven. Wat betreft ruimtelijke belangen zijn de onderwerpen natuur, landbouw, Waddenzee, erfgoed, energie, ruimtelijke ordening en (duurzame) werkgelegenheid aan de orde. Daarnaast hebben wij aanvullend een aantal overwegingen die een rol spelen bij de selectie van ons VKA. Deze zijn het vestigingsklimaat voor bedrijven, de ontwikkeling van een waterstofeconomie en toekomstige ontwikkelingen met betrekking tot grootschalige windparken op zee. Wij vinden het van belang dat koppelkansen worden meegenomen bij de realisatie van een nieuwe hoogspanningskabel. Hiermee kan de regionale waarde van een hoogspanningsverbinding worden vergroot en kan de omgeving profiteren. Verder vinden wij draagvlak van belang en daar geven we invulling aan door in goed overleg te staan met mede-betrokken gemeenten, het waterschap en de omgeving en door tot een gezamenlijk regio advies proberen te komen.

Beschouwing aan de hand van de IEA

Aan de hand van de IEA hebben wij gekeken naar de zaken die een rol spelen bij onze afweging voor een VKA. Deze zijn hieronder uitgewerkt en op dezelfde wijze gegroepeerd als de onderscheidende effecten en belangen, zoals opgenomen in de IEA. De effecten op de omgeving, het milieu en de toekomstvastheid wegen voor ons zwaar mee bij het maken van een keuze voor een VKA. Na de behandeling van de effecten per thema aan de hand van de IEA volgt een aantal overwegingen, die voor ons van belang zijn bij de keuze voor een VKA.

Aspect Milieu

Drie van de negen alternatieven zijn zeer lastig te realiseren vanwege significante negatieve effecten op de natuur. Het gaat om de tracés Burgum west, Viervelaten oost en Eemshaven midden. Te hoge stikstofdepositie, grootschalige langdurige vertroebeling en lange doorsnijding van Natura 2000 gebied zijn hier de oorzaken van. De tracés naar Viervelaten doorsnijden zeegrasvelden, die als kwetsbaar worden aangemerkt en daardoor

mogelijk een probleem opleveren met betrekking tot natuurbescherming. Bij een aantal tracés wordt mogelijk de gesloten stortplaats ten noordwesten van Hoogkerk gekruist, die is opgenomen in het provinciaal nazorgprogramma, waardoor er niet zonder meer (graaf)werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd.

Alle Groningse tracé varianten kennen verziltingrisico's, die mogelijk impact hebben op de aanwezige landbouw. Met name het tracé Eemshaven west kent een lange doorkruising van verziltinggevoelig akkerbouwgebied en vormt daarmee een risico voor de aanwezige landbouw. Verder is het effect op aardkundige waarden en bodemopbouw in negatieve zin onderscheidend voor alle tracés naar Vierverlaten.

Aspect Omgeving

Er spelen verschillende belangen in de omgeving, waarmee rekening gehouden moet worden. Bij de tracés naar Vierverlaten wordt de omgeving voor de tweede keer in relatief korte tijd belast met de aanleg van een hoogspanningstracé. Vooral bij tracéalternatief Vierverlaten oost speelt dit vanwege de planvorming van de bovengrondse NW 380KV hoogspanningsverbinding. De omgeving vindt in het algemeen dat de tracéalternatieven naar de Eemshaven het meest kansrijk en wenselijk zijn. De tracés Eemshaven oost en Eemshaven midden hebben een kort tracé over land, waardoor effecten op landbouw, landschap, natuur op land en recreatie beperkt zijn. Echter is Eemshaven midden vanwege de lange doorsnijding van de Waddenzee en de vertroebeling juist geen wenselijk alternatief.

Ook de archeologische en aardkundige waarden spelen een rol bij de keuze voor een VKA. Alle tracés naar Vierverlaten gaan door gebieden met hoge archeologische verwachting en met wierden op kwelderwallen met kans op beschadiging door de tracés. Daarnaast moet er voor de toekomst rekening worden gehouden met de ambitie om Middag-Humsterland tot UNESCO werelderfgoed site te nomineren. Van de tracés die naar Vierverlaten lopen doorkruist het tracé Vierverlaten west als enige tracé niet het nationaal landschap Middag-Humsterland. Vanuit archeologie bezien, hebben de tracés naar de Eemshaven dan ook sterk de voorkeur. Tevens moet er rekening worden gehouden met de archeologische waarden in de Waddenzee. Na de selectie van een VKA moet het onderwerp archeologie uitgebreider worden benaderd.

Het tracé Eemshaven west ligt zeer dicht in de buurt van het nog te ontwikkelen windpark Eemshaven west, waarvoor de provincie de procedure wil opstarten. Daarnaast doorkruist dit tracé over lange afstand agrarische belangen en is van invloed op de aanwezige natuurwaarden in de Waddenzee. Dit maakt het tracé Eemshaven west complex gezien de belangen en plannen die in de omgeving van dit tracé aanwezig zijn. Wij kunnen Eemshaven west enkel in overweging nemen als hiermee op goede wijze rekening kan worden gehouden.

Het tracé Eemshaven oost doorkruist een aantal bestaande onderzeese kabels en raakt daarmee het gezamenlijk beheer van de Eemsmonding door Nederland en Duitsland. Voor Duitse partijen is het van belang dat het scheepsverkeer niet wordt gehinderd. Bij de ontwikkeling van dit tracé moet rekening worden gehouden met de goede Nederlands Duitse relaties, dit geven wij mee aan de initiatiefnemers.

Aspect Techniek

Alle varianten zijn technisch uitvoerbaar. Er zit echter wel variatie in de complexiteit per tracé. Dit heeft effect op de kosten van de aanleg en de kans op storingen in de uiteindelijke

bedrijfsvoering. Dit speelt met name bij tracé Eemshaven midden en Eemshaven oost. Door het grote aantal verbindingsmoffen bij Eemshaven midden en de complexe onder water boringen onder andere leidingen door bij Eemshaven oost zijn deze varianten vanuit technisch oogpunt gecompliceerder.

Aspect Kosten

De technische complexiteit en de lengte van de verschillende tracés zorgen voor sterk uiteenlopende kosten tussen de verschillende alternatieven. Het verschil tussen de goedkoopste tracés Burgum west en Burgum midden en de duurste tracés Eemshaven midden en Eemshaven oost is geraamd op 190 miljoen euro. Dit beïnvloedt de haalbaarheid van onze voorkeur.

Aspect Toekomstvastheid

Wij vinden het belangrijk dat bij de keuze voor een VKA rekening wordt gehouden met toekomstige ontwikkelingen op landelijk en regionaal niveau. Hierbij moeten voorziene conflicten en ontwikkelkansen in de toekomst worden meegewogen bij de keuze voor een VKA. De aansluiting van een tracé op een hoogspanningsstation in de Eemshaven kan positieve effecten opleveren voor het vestigingsklimaat, lijkt goed inpasbaar en is aansluitend bij regionale en landelijke ambities. Wij achten de kans aanzienlijk dat er in de toekomst nog grotere windparken ver boven de Waddeneilanden bijkomen, die bij voorkeur worden aangesloten in de Eemshaven. In het kader van toekomstvastheid is het mogelijk om een extra kabel (AC 700MW of DC 2GW) te realiseren voor € 43 mln. extra of een kabeltunnel voor € 335 mln. extra. Indien wordt besloten dat het uiteindelijke VKA naar Vlieteren of Eemshaven gaat is het nuttig om hier vanuit toekomstvastheid in de volgende fase meer aandacht aan te besteden. Ook zou de koppeling met waterstof moeten worden onderzocht. Dit geven wij nadrukkelijk mee aan het Rijk.

Voor de tracéalternatieven Vlieteren west, Vlieteren midden en Eemshaven west is het ruimtelijk gezien vrijwel alleen realistisch langs Schiermonnikoog om rekening te houden met een ruimtereservering voor een kabelcorridor. De natuur- en milieuorganisaties hebben de voorkeur voor eenmalige verstoring van de natuur in relatie tot toekomstige projecten en hebben tijdens het proces verzocht om de opties voor een kabelcorridor in de Waddenzee te bekijken. Voor Eemshaven oost lijkt dit lastiger. Voor ons is van belang dat aanlanding van toekomstige parken mogelijk blijft in de Eemshaven.

Het is van belang om de relatie van het NOZ-TNW en de Agenda voor het Waddengebied scherp te houden. Het risico bestaat dat beide sporen zich afzonderlijk van elkaar bewegen. Er is hierin behoefte aan coördinatie tussen het ministerie van EZK voor het NOZ-TNW traject en de ministeries van LNV en IenW, die voor de Agenda voor de Waddengebied verantwoordelijk zijn.

Overwegingen op het geheel

Wij vinden de tracés Vlieteren midden en Vlieteren oost niet wenselijk, omdat deze door het waardevolle landschap Middag-Humsterland lopen en daarmee een grote impact hebben op landschap en archeologie. De gemeente Groningen ziet de aanlanding van wind op zee bij Vlieteren als kans voor de realisatie van eigen energieambities en staat hier wel positief tegenover. Zo ziet de gemeente mogelijkheden voor een elektrolyzer nabij Vlieteren, waardoor geprofiteerd kan worden van groene waterstof en restwarmte. Ook de gemeente Westerkwartier ziet kansen voor de productie van waterstof nabij Grijskerk. Deze ontwikkelingen kunnen mogelijk worden gemaakt door te kiezen voor Vlieteren west.

De aanleg van een hoogspanningskabel naar een windpark op de Noordzee biedt kansen en mogelijkheden voor ontwikkelingen in onze gemeente en in de provincie Groningen. De aanlanding van duurzame energie van zee is positief voor het vestigingsklimaat, de ontwikkeling van een waterstofeconomie, de vergroening van de industrie en toekomstige ontwikkelingen met betrekking tot grootschalige windparken op zee. Met name voor de ontwikkeling van de waterstofeconomie in de regio is het van cruciaal belang dat er op de korte, middellange termijn en lange termijn veel groene energie aanlandt in de Eemshaven. De Eemshaven is nu al een knooppunt in het landelijke energienet. Aansluiten op deze locatie is daarom het meest logisch. Dit wordt ook door de omgeving als meest logische aanlandingslocatie gezien.

Wij achten de tracés Eemshaven west en Eemshaven midden niet wenselijk. Eemshaven midden is een tracé dat lang over de kwelders en door de Waddenzee loopt en heeft daardoor een grote impact op het milieu. Het tracé Eemshaven west doorkruist veel watergangen en veroorzaakt waarschijnlijk problemen rondom verzilting. Bovendien is bij dit tracé sprake van grootschalige doorkruising van goede landbouwgrond. Voor de Eemshaven resteert dan het tracé Eemshaven oost. Dit tracé brengt hogere kosten met zich mee en is technisch complex. Het is dus de vraag of het Rijk onze voorkeur zal delen.

Zoals reeds aangegeven biedt de aansluiting van het voorgenomen windpark met een omvang van 700 MW kansen en mogelijkheden voor onze gemeente en voor de provincie Groningen. De aansluiting van het windpark in de Eemshaven is een belangrijke stap in de ambitie voor grootschalige vergroening van de industrie en het ontwikkelen van een leidende positie op het gebied van waterstof. Wij willen echter dat er ook in de toekomst nog grootschalige windparken op zee worden aangesloten in de Eemshaven. De keuze voor Eemshaven oost heeft mogelijk gevolgen voor toekomstige aansluitingen. Wanneer Eemshaven oost wordt gerealiseerd is er geen fysieke ruimte meer over om in de toekomst nieuwe tracés via Eemshaven oost aan te laten landen. Dit betekent dat in de toekomst parken die in de Eemshaven willen aanlanden via andere tracés moeten lopen en tegen meer technische beperkingen zullen aanlopen. Wij verzoeken het Rijk dan ook om hier rekening mee te houden en ervoor te zorgen dat toekomstige parken ook in de Eemshaven kunnen worden aangeland. Aanvullend heeft het niet onze voorkeur dat er voor ieder windpark een nieuw kabeltracé wordt gerealiseerd gezien de impact die dit heeft op de omgeving. Een corridor voor de aanleg van buizen, kabels en dataleidingen is wat ons betreft een goede oplossing om in de toekomst ontwikkelingen te bundelen. In de IEA is aangegeven dat bij de tracés Vierterlaten west, Vierterlaten midden en Eemshaven west eventueel een corridor mogelijk is, voor toekomstige aanlanding zou dat dan mogelijkheden bieden.

Afsluitend

Wij vertrouwen erop u met bovenstaande informatie voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd. In de komende tijd trachten wij onze bovenbeschreven opvattingen verwerkt te krijgen in het concept van het regioadvies, dat wij zo gauw dat beschikbaar is aan uw Raad zullen voorleggen.